

مطالعه تاثیر درس پژوهی بر توسعه حرفه ای معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول

معصومه حسن زاده قولانلو

گروه مدیریت آموزشی، واحد عل آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران

Masoomehhasanzadeh.gh@gmail.com

چکیده

هدف از انجام تحقیق بررسی تاثیر درس پژوهی بر توسعه حرفه ای معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول است. روش تحقیق در این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی از شاخه همبستگی است. جمع آوری داده به صورت میدانی است و ابزار گردآوری داده ها نیز پرسشنامه بوده است. در تحقیق حاضر جامعه آماری مورد بررسی، تعداد ۴۷ نفر از معلمان ابتدایی مدارس علی آباد کتول است که در دوره آموزشی درس پژوهی شرکت نکرده بودند. لذا این افراد یکبار قبل از شروع دوره و یکبار بعد از اتمام دوره، پرسشنامه را تکمیل نموده و در نهایت اطلاعات مورد تجزیه تحلیل قرار گرفت. نتایج این تحقیق نشان داد که دوره آموزشی درس پژوهی تأثیر مثبتی بر توسعه حرفه ای معلمان و ابعاد آن دارد و همچنین مشخص گردید که دوره آموزشی درس پژوهی تأثیر مثبتی بر تعهد سازمانی و رضایت شغلی دارد.

واژگان کلیدی: درس پژوهی، توسعه حرفه ای معلمان، معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول

مقدمه

در آغاز قرن بیست و یکم توجه همگان، بیش از گذشته، به نظام های آموزشی معطوف شده است؛ توجه و تمرکز نظام های آموزشی نیز به بهبود یادگیری مدرسه ای افزایش یافته است. چرا که بی تردید یک نظام آموزش ابتدایی ضعیف کل نظام توسعه سرمایه انسانی را به مخاطره می اندازد (استیپانک، ۱۳۸۹). رویکردهای اخیر در نظام آموزش و پرورش در راستای بهبود یادگیری، حاکی از یادگیری مشارکتی در کلاس درس و تربیت دانش آموزان به عنوان نسل پژوهنده می باشد (مهرمحمدی، ۱۳۸۹)؛ نقش و اهمیت مربی در نظام آموزشی و تاثیر بسیار زیاد آن در موفقیت تحصیلی فراگیران، باعث شده تا در زمینه توسعه حرفه ای مربیان در سطح جهانی بحث های زیادی مطرح شود و الگوها و روش های متنوعی چون: الگوی کارورزی، مشاهده یا ارزیابی، گروه های مطالعاتی، نظارت، فعالیت های هدایت شده و پژوهش عملیاتی برای آن ارائه گردد. مطالب مذکور نشان دهنده توجه فزاینده به آموزش گر در نظام های آموزشی می باشد. در کشور ما نیز فعالیت های بسیار زیادی در جهت توسعه حرفه ای مربیان صورت می گیرد، که شامل آموزش های قبل، بدو و ضمن خدمت می باشند، که خود نیز به روش های متعددی چون کارگاه های آموزشی، سمینارها، کنفرانس ها و ... اجرا می شوند (شاهپسند و همکاران، ۱۳۸۶). حرفه ای شدن معلمان بر جنبه های تکنیکی و حرفه ای تدریس و ارتقاء موقعیت اجتماعی حرفه معلمی تمرکز دارد. حرفه ای شدن فرایندی است که به وسیله آن انجام یک حرفه یا شغل مستلزم داشتن مهارت های ویژه ای می شود. معلم حرفه ای باید درک عمیق تری از دانش محتوایی، رشد کودک، سبک های یادگیری، راهبردهای تدریس و مجموعه ای جدی از ارزش ها همراه با احترام به تفاوت های فردی، همکاری با همکاران و گرفتن بازخورد مداوم از تدریس و قابلیت هدایت و تغییر و ارتباط موثر داشته باشد (Lee et al, 2012). توسعه حرفه ای در آموزش و پرورش، فرایندی نهادی است که سعی دارد نگرش-

ها، مهارت‌ها و رفتار معلمین را در راستای قابلیت‌ها و کارایی بیشتر جهت تامین نیازهای دانش آموزان، نیازهای خود و نیازهای آموزشی اصلاح نماید (مرعشی، ۱۳۸۹). از طرفی دیگر رضایت شغلی و تعهد سازمانی دو مقوله مرتبط اما متمایز هستند و به منظور فراهم آوردن مبنایی برای تصمیم‌گیری‌های در زمینه‌های برنامه‌ریزی، جذب و نگهداری نیروی انسانی و کاهش هزینه‌های ناشی از ترک خدمت کارکنان از سازمان، به صورت مشترک مورد سنجش قرار می‌گیرند که از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند. رضایت شغلی عبارتست از حدی از احساسات و نگرش‌های مثبت که افراد نسبت به شغل خود دارند (مقیمی، ۱۳۸۵) و تعهد سازمانی بعنوان تمایل قوی برای بقاء عضو در یک سازمان خاص، تمایل برای تلاش بسیار زیاد برای سازمان، باور قاطع در قبول ارزش‌ها و اهداف سازمان تعریف شده است (Peterson, 2003). یک نمونه از فعالیت‌های مربوط به توسعه حرفه‌ای معلمان، روشی است که ژاپنی‌ها در ابداع و به کارگیری آن پیش‌تاز محسوب می‌شوند و امروزه با نام درس پژوهی شناخته می‌شود. آنچه در ژاپن و برخی از کشورهای دیگر با نام درس پژوهی مورد استفاده قرار گرفته و هم اکنون نیز در جریان است، تلاشی در جهت بهبود فعالیت‌های آموزشی از طریق مشارکت با هم‌تایان و همکاران است (خاکباز و همکاران، ۱۳۸۷). درس پژوهی شکل اولیه‌ای از توسعه حرفه‌ای معلمان می‌باشد که هدف عمده آن بهبود مستمر تدریس است به گونه‌ای که دانش آموزان بتوانند مطالب را به شیوه‌ی موثرتری بیاموزند (Morris & Hiebert, 2011). به عبارتی درس پژوهی، یک حلقه پژوهشی است که در آن، معلمان به صورت گروهی درباره موضوعات برنامه درسی به پژوهش می‌پردازند (Fernandez & Chokshi, 2011). معلم بدون آگاهی از روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، روش‌های نوین آموزشی، اصول یادگیری، نحوه ارزشیابی و طرح درس و استفاده از وسائل کمک آموزشی، نمی‌تواند وظیفه خطیر خود را در عصر کنونی به نحو شایسته انجام دهد. در زمینه‌های روان‌شناسی و سایر علوم مربوط به تربیت، به ویژه روان‌شناسی یادگیری و خصوصیات فراگیران، هر روز پژوهش‌های جدیدی انجام می‌گیرد. ماهیت حرفه‌ای معلم عصر حاضر ایجاب می‌کند که او با این یافته‌های جدید آشنا شود و آن‌ها را در تدریس به کار برده و بنحوی در توسعه حرفه‌ای خود بکوشد تا در امر تعلیم و تربیت دچار تنگنا نشده و بسادگی از عهده انتقال مفاهیم کلی به دانش آموز برآید. امروزه معلم باید در قالب حرفه‌ای خود ظاهر شود. برای تحقق هر چه بیشتر این امر لازم است از طریق دوره‌های تربیت معلم، ضمن خدمت و مطالعات و تجربیات مستمری که در آینده خواهد داشت، صلاحیت‌ها و توانایی‌هایی را کسب کند تا بتواند به نحو شایسته‌ای، به ایفای نقش حساس، پر مسؤلیت و در عین حال تخصصی معلمی بپردازد. موقعیت پیچیده‌ای که در انجام عمل بوجود می‌آید، باوری را ایجاد می‌کند که در صورت بروز پیچیدگی در پدیده‌ها و وضعیت یادگیری جدید، تجزیه و تحلیل و گزینش مسیر را در آن سخت و دشوار می‌سازد (الهیار ترکمن، ۱۳۹۱). در این حوزه، عنصر تدریس بسیار حائز اهمیت است؛ چرا که در بخش اجرای فن تدریس، یافتن راه حلی برای اشتراک عملیاتی بین معلمان، بسیار مهم و دشوار می‌نماید. یکی از بارزترین دلایل این دشواری را می‌توان به تصمیم‌گیری معلمان در فرایندها و انتخاب ابزارهای مناسب و روش‌های کارآمد و تبیین موقعیت‌های گوناگون و ... برشمرد (حجازی و همکاران، ۱۳۹۰). یکی از عوامل مهم در ارتقاء حرفه‌ای و بازدهی دوره‌های مختلف آموزشی به ویژه آموزش ابتدایی، روش درس پژوهی است. توجه اساسی در زمینه امر پژوهشی از دیدگاه معلمان و برای آموزش و پرورش، واجد سابقه‌ای طولانی نیست. در واقع این توجه پژوهشی در سراسر جهان، دارای عمری کوتاه بوده و منحصر به قرن بیست تاکنون است. در ایران نیز، فرایند درس پژوهی نزدیک به دو دهه سابقه دارد. تحقیقات ارائه گردیده در این رابطه، به تاثیر مطلوب درس پژوهی بر پیشرفت تحصیلی و توسعه حرفه‌ای معلمان اذعان داشته است (بختیار - سرکارآرانی، ۱۳۹۲). علاوه بر این خلاء عدم استفاده از این فرایند و آشنایی با آن در معلمان کشور، که بواسطه اجرای صحیح و اصولی آن، موجبات ارتقای آموزشی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و فرایند آموزشی را فراهم می‌سازند، نیز احساس می‌شود. تحقیقات مشابه مختلفی در داخل کشور انجام شده بطوریکه امین‌یزدی و عالی در سال ۱۳۸۷ تحقیقی با عنوان

بررسی تاثیر سبک‌های مدیریت کلاس بر رشد مهارت‌های فراشناختی دانش آموزان را انجام دادند. بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل داده‌ها، فرضیه تحقیق مبنی بر اینکه: «دانش آموزان معلمین تعامل‌گرا در مقایسه با دانش آموزان معلمین مداخله‌گر از مهارت‌های فراشناختی بالاتری برخوردارند» تایید گردید. همچنین یافته‌ها، نشان می‌دهد؛ مهارت نظارت فراشناختی دانش‌آموزان پسر بطور معناداری بالاتر از دختران است و بین فراشناخت دانش‌آموزان و نمره پیشرفت تحصیلی (معدل) آنان، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین خاکباز و همکارانش در سال ۱۳۸۷ تحقیقی با عنوان تأثیر درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای معلمان ریاضی را انجام دادند. داده‌های این مقاله به شیوه پژوهش مشارکتی با مشارکت دو گروه پنج و ده نفری از معلمان ریاضی ناحیه دو کرمان در دوره راهنمایی تحصیلی جمع‌آوری شد. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه، مشاهده مشارکتی، یادداشت‌های میدانی اعضای گروه‌ها، یادداشت‌ها و نظرات ناظران بیرونی، مصاحبه با معلمان و دانش‌آموزان، ضبط صدا، فیلم و عکس جمع‌آوری شدند و از طریق کدگذاری به شیوه مقوله‌بندی، تجزیه و تحلیل گردیدند. نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان داد که درس‌پژوهی می‌تواند به عنوان الگویی مطلوب در توسعه حرفه‌ای معلمان مطرح گردد. گرچه استفاده از درس‌پژوهی با مشکلات و موانع اجرایی مواجه است اما برای هر یک از آن‌ها راه‌حلهایی را می‌توان ذکر کرد. شاه‌پسند و همکارانش در سال ۱۳۸۶ تحقیقی با عنوان بررسی و تعیین سطح توسعه حرفه‌ای مربیان مراکز و مجتمع‌های آموزش وزارت جهاد کشاورزی، را انجام دادند. آزمون مقایسه میانگین‌ها (کروسکال‌والیس) در زمینه سطوح مختلف تحصیلی نشان می‌دهد که متغیرهای مشارکت در کارگاه‌های آموزشی و هدایت تحقیق عملیاتی فراگیران در سطوح دکتری میانگین رتبه بیشتری داشتند و همچنین از نظر مرتبه علمی نیز عضویت در انجمن‌های حرفه‌ای در اعضاء هیأت علمی رتبه بالاتری را نشان داده و معنی‌دار شد. نتایج همبستگی نشان‌دهنده ارتباط سن، تحصیلات، سابقه تدریس و سطح تدریس با توسعه حرفه‌ای می‌باشد. نتایج رگرسیون بیانگر تاثیر میزان تحصیلات و سن فراگیران در سطح توسعه حرفه‌ای می‌باشد. تحلیل عاملی تأییدی نیز ده عامل را با حدود ۶۰٪ تبیین واریانس نشان داده، که با شاخص‌های استاندارد مشابهت زیادی داشته و در برخی موارد جزئی تفاوت داشت. همچنین تحقیقات مشابهی در خارج از کشور صورت گرفته بطوریکه اندرو^۱ در سال ۲۰۱۲ تحقیقی با عنوان استفاده از درس‌پژوهی برای بهبود آموزش و یادگیری حسابداری در مدرسه و توسعه حرفه‌ای معلم انجام داد. این مقاله نشان می‌دهد که چگونه معلمان دوره متوسطه در حوزه درس‌پژوهی برای دستیابی به توسعه حرفه‌ای همکاری می‌کنند. سه مطالعه با تمرکز بر این هدف که یادگیری چگونه می‌تواند به کار گرفته شود، طراحی شد. در هر مطالعه جنبه‌های مهم مربوط به هدف یادگیری مشخص شد و از یک الگوی نظام‌مند و متنوع استفاده شد. این مطالعه نشان داد که یادگیری دانش آموز به تدریج بیشتر بهبود یافته است.

پاور^۲ در سال ۲۰۱۲ تحقیقی با عنوان به سوی یک معماری جدید برای توسعه حرفه‌ای معلم در جنوب سودان را انجام داد. هدف این مقاله طراحی روشی برای ارزیابی ارائه خدمات اساسی در سودان جنوبی و مشخص کردن نیازها برای بهبود آموزش زبان انگلیسی است. این مقاله مفهومی تجزیه و تحلیل ماهیت و میزان نیازهای آموزشی معلم در جنوب سودان و ظرفیت سیستم فعلی برای رفع این نیازها را ارائه می‌دهد. سیستم آموزشی جنوب سودان کم‌ترین رتبه را دارا می‌باشد و تقریباً هر معلم سه برابر ظرفیت به کار مشغول است و بررسی‌ها نشان می‌دهد که در حال حاضر با تغییر معلمان در موسسات آموزشی تغییری در کمیت و کیفیت آموزش ایجاد نمی‌شود. تان و تی^۳ در سال ۲۰۱۲ تحقیقی با عنوان واکنش مهم حرفه‌ای‌گری معلمان در کامبوج را انجام

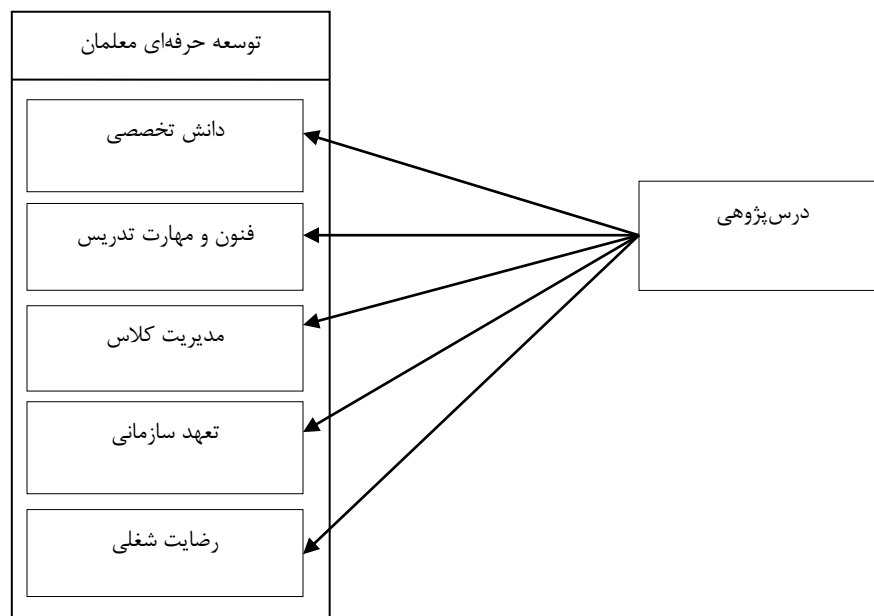
¹ Andrew

² Power

³ Tan & Tee

داند. یافته‌ها نشان می‌دهد که دولت کامبوج قصد توسعه معلمان برای خود مختار شدن در برنامه درسی و پیشرفت‌های آموزشی را دارد. این مقاله همچنین به بررسی مسائل و چالش‌هایی در زمینه توسعه حرفه‌ای معلم می‌پردازد که در پیچیدگی‌های اصلاحات آموزشی، توسعه اجتماعی و اقتصادی وجود دارد. این مقاله نشان می‌دهد که معلمان کامبوج نیاز به همکاری بیشتری در فرهنگ اعتماد و پاسخگویی برای تبدیل شدن به همکاران حرفه‌ای دارند. هندرسون در سال ۲۰۰۷ تحقیقی با عنوان حفظ توسعه حرفه‌ای آنلاین معلم از طریق طرح جامع را انجام داد. هدف از این مقاله بررسی نقش عموم در حفظ مشارکت معلمان در ترکیبی از دوره‌های توسعه حرفه‌ای (چهره به چهره و آنلاین) است. در این تحقیق گروه پنج نفره از معلمان در استرالیا و چهار نفره از معلمان در انگلستان مورد استفاده قرار گرفت. جمع آوری داده‌ها شامل نظرسنجی، داده‌کاوی از فعالیتهای آنلاین، انجمن‌های گفتگو و ایمیل‌ها، و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته است. یافته‌ها نشان داد که شرکت‌کنندگان در هر دو گروه حداقل بیش از دو برابر تعامل پایدار را از خود بروز دادند. با توجه به مطالب مطرح شده مدل تحقیق در شکل ۱ نشان داده شده است:

4

شکل ۱: مدل نظری تحقیق (پیشنهادی محقق)

اهداف تحقیق

- بر اساس متغیرهای مورد پژوهش اهداف تحقیق به شرح زیر می‌باشد:
- بررسی تأثیر درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای، رضایت شغلی و تعهد سازمانی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول
 - تعیین تأثیر درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول

⁴ Henderson

- تعیین تأثیر درس پژوهی بر دانش تخصصی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول
- تعیین تأثیر درس پژوهی بر فنون و مهارت تدریس معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول
- تعیین تأثیر درس پژوهی بر مدیریت کلاس معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول
- تعیین تأثیر درس پژوهی بر تعهد سازمانی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول
- تعیین تأثیر درس پژوهی بر رضایت شغلی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول

فرضیات تحقیق

- فرضیات این تحقیق بر اساس متغیرهای تعیین شده و روش تحقیق مورد استفاده به شرح زیر هستند:
- فرضیه ۱: روش درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تأثیر دارد.
 - فرضیه ۲: روش درس پژوهی بر دانش تخصصی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تأثیر دارد.
 - فرضیه ۳: روش درس پژوهی بر فنون و مهارت تدریس معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تأثیر دارد.
 - فرضیه ۴: روش درس پژوهی بر مدیریت کلاس معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تأثیر دارد.
 - فرضیه ۵: روش درس پژوهی بر تعهد سازمانی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تأثیر دارد.
 - فرضیه ۶: روش درس پژوهی بر رضایت شغلی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تأثیر دارد.

روش تحقیق

از نظر روش پژوهش حاضر از نوع تحقیقات شبه آزمایشی یک گروهی با پیش آزمون و پس آزمون است. از لحاظ نوع نظارت و درجه کنترل این تحقیق در زمره تحقیقات میدانی قرار دارد. از لحاظ هدف این تحقیق در سطح تحقیقات کاربردی قرار دارد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه معلمان مقطع ابتدایی شهرستان علی آباد کتول است. در این پژوهش ۴۷ نفر از معلمان مقطع ابتدایی شهرستان علی آباد کتول است که دوره درس پژوهی را نگذرانده بودند. این نفرات از طریق نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. در این پژوهش از ۳ پرسشنامه محقق ساخته توسعه حرفه‌ای و پرسشنامه استاندارد رضایت شغلی و تعهد سازمانی استفاده شده است. روش جمع‌آوری اطلاعات میدانی است پرسش‌نامه محقق ساخته توسعه حرفه‌ای دارای سه زیر مقیاس بوده و برای سنجش آن از ۴۴ سوال استفاده شده است و در تنظیم آن از روش پنج درجه‌ای لیکرت استفاده شده است؛ برای سنجش دانش تخصصی ۲۳ سوال، برای سنجش فنون و مهارت تدریس ۱۵ سوال و برای سنجش مدیریت کلاس ۶ سوال استفاده شد. پرسش‌نامه تعهد سازمانی آلن و مایر دارای سه مولفه بوده و برای سنجش آن ۱۵ سوال در نظر گرفته شده است. پرسش‌نامه رضایت شغلی مینه‌سوتا دارای دو مولفه بوده که در تنظیم آن از روش پنج درجه‌ای لیکرت (از ۱= بسیار زیاد تا ۵= بسیار کم) استفاده شده است و برای سنجش آن ۱۱ سوال در نظر گرفته شده است. این متغیر از طریق دوره آموزشی که برای تعدادی از معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول انجام گردید، مورد ارزیابی قرار گرفت. در این تحقیق از روش روایی محتوا استفاده شده است. آن‌چه در این تحقیق جهت محاسبه ضریب پایایی استفاده شده است. استفاده از ضریب آلفای کرانباخ می باشد. چرا که تقریباً در همه موارد، آلفای کرانباخ را می‌توان شاخص کاملاً مناسب برای اعتبار و هماهنگی درونی به کار برد. در این تحقیق ۴۷ نفر از معلمان ابتدایی علی آباد کتول که در دوره آموزشی درس پژوهی شرکت نکرده بودند انتخاب شدند. روند اجرایی دوره درس پژوهی به قرار زیر بود:

در ابتدا مسئله‌ای که اعضای درس پژوه، علاقه‌مند به حل آن هستند، یا در تدریس آن با مشکل مواجه هستند و یا دانش آموزانشان در یادگیری آن مشکل دارند، انتخاب می‌شود. برای جستجوی راه حل‌های مساله انتخاب شده، معلمان جلسه درس پژوهی را براساس روش و قوانین بارش فکری، تشکیل می‌دهند. قدم بعدی تعیین راه کارها و فهرست کردن فعالیت‌های لازم برای تحقق هدفها است. فعالیت‌های ضروری برای تحقق هدف مورد نظر تعیین می‌شوند. مدت زمان هر فعالیت، مسئولیت‌ها، معیارهای موفقیت، روش‌های کنترل و ارزیابی میزان تحقق هدف نیز در این مرحله تعیین می‌شوند. در مرحله بعد یکی از معلمان اجرای طرح درس تهیه شده را بعهد می‌گیرد و تاریخی را برای اجرا تعیین می‌کنند. مرحله بعدی ارزشیابی درس و انعکاس تاثیر آن در برنامه‌ریزی مجدد درس است در این مرحله که بلافاصله پس از اجرا آغاز می‌شود ابتدا به معلم مجری اجازه داده می‌شود قبل از همه صحبت کند و درباره اجرا و مسائل عمده آن اظهار نظر کند. سپس معلمان دیگر گروه از دیدگاه انتقادی درباره بخش‌هایی از تدریس که به نظر آن‌ها مشکل داشته است، صحبت می‌کنند. مرحله بعدی تجدید نظر در درس است که در این مرحله با توجه به مشاهدات و یادداشت‌های معلمان، واکنش‌های دانش آموزان و نظرات معلم مجری، در طرح درس تجدیدنظر می‌شود. طرح درس تجدیدنظر شده، توسط همان معلم یا به معلم دیگری برای اجرا در کلاس درس محول می‌شود، بقیه اعضای گروه به کلاس درس دعوت می‌شوند. در مرحله ارزشیابی و بازاندیشی با تاکید بر توانمندی‌ها و قابلیت‌های معلمان سئوالی که در جلسه درس پژوهی مطرح می‌شود این است که چه چیزی از درس پژوهی و اجرای آن آموخته شد؟ و نهایتاً سهمیم شدن در نتایج و دستاوردها مستندسازی از فرایند درس پژوهی مثل گزارش‌ها، نوارهای ویدیویی، عکس‌ها، صورت جلسات، یادداشت‌ها و نقطه نظرات دانش آموزان، نتایج و دستاوردها، همه و همه می‌تواند به صورت کتاب منتشر شود و برای مسئولان در سطوح مختلف و میهمانان شرکت کننده در گروه ارسال شود. دوره آموزشی درس پژوهی به مدت ۱۰ ساعت (۵ جلسه ۲ ساعته) برگزار گردید. بعد از اتمام دوره، مجدداً همان پرسشنامه بین افراد توزیع گردید و از آن‌ها خواسته شد پرسشنامه را تکمیل نمایند. پرسشنامه‌های تکمیل شده پس از جمع‌آوری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در این تحقیق در مرحله اول تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی از قبیل میانگین، انحراف معیار و واریانس به بیان خواص نمونه مورد مطالعه پرداخته می‌شود. گام بعدی جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده از تکنیک‌های آمار استنباطی می‌باشد. در تحلیل‌های آمار استنباطی همواره نظر بر این است که نتایج حاصل از مطالعه گروه کوچکی به نام نمونه چگونه به گروه بزرگ‌تری به نام جامعه تعمیم داده شود (حافظ‌نیا، ۱۳۸۳). جهت آزمون فرضیات تحقیق از آزمون T دو گروه مستقل استفاده شده است.

6

یافته ها

در این مرحله با توجه به آمارهای بدست آمده به بررسی سوالات تحقیق پرداخته می‌شود.
فرضیه ۱: روش درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد

جدول ۱: آزمون تی تست متغیر گروه وابسته

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	انحراف استاندارد	تفاوت میانگین	میانگین	تعداد		
۰/۰۰۰	۹۲	-۱۱/۴۹۲	۰/۳۹۱۸۸	-۰/۹۲۴۹۵	۳/۱۹۳۱	۴۷	بدون آموزش	توسعه حرفه ای

			۰/۳۸۸۴۶		۴/۱۱۸۱		بعد از آموزش	معلمان
--	--	--	---------	--	--------	--	--------------	--------

با توجه به جدول ۱ مشاهده می‌شود که سطح معناداری به دست آمده کوچک‌تر از پنج صدم می‌باشد ($0/000 < 0/05$) در نتیجه بین میانگین متغیر توسعه حرفه‌ای معلمان در بین زمان‌های بدون آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به میانگین‌ها می‌بینیم که میانگین بعد از آموزش بزرگ‌تر شده است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ به عبارتی روش درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

فرضیه ۲: روش درس پژوهی بر دانش تخصصی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

جدول ۲: آزمون تی تست متغیر دانش تخصصی

متغیر	تعداد	میانگین	تفاوت میانگین	انحراف استاندارد	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
دانش تخصصی	بدون آموزش	۳/۱۹۱۵	-۰/۹۲۱۱۴	۰/۴۲۱۰۱	-۱/۴۴۲	۹۲	۰/۰۰۰
	بعد از آموزش	۴/۱۱۲۶					

7

با توجه به جدول ۲ مشاهده می‌شود که سطح معناداری به دست آمده کوچک‌تر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه بین میانگین متغیر دانش تخصصی در بین زمان‌های بدون آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به میانگین‌ها می‌بینیم که میانگین بعد از آموزش بزرگ‌تر شده است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ به عبارتی روش درس پژوهی بر دانش تخصصی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

فرضیه ۳: روش درس پژوهی بر فنون و مهارت تدریس معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

جدول ۳: آزمون تی تست متغیر فنون و مهارت تدریس

متغیر	تعداد	میانگین	تفاوت میانگین	انحراف استاندارد	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
فنون و مهارت تدریس	بدون آموزش	۳/۱۲۹۱	-۰/۹۴۱۸۴	۰/۴۶۹۰۲	-۹/۷۰۱	۹۲	۰/۰۰۰
	بعد از آموزش	۴/۰۷۰۹					

با توجه به جدول ۳ مشاهده می‌شود که سطح معناداری به دست آمده کوچک‌تر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه بین میانگین متغیر فنون و مهارت تدریس در زمان‌های بدون آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به میانگین‌ها می‌بینیم که میانگین بعد از آموزش بزرگ‌تر شده است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ به عبارتی روش درس پژوهی بر فنون و مهارت تدریس معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

فرضیه ۴: روش درس پژوهی بر مدیریت کلاس معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

جدول ۴: آزمون تی تست متغیر مدیریت کلاس

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	انحراف استاندارد	تفاوت میانگین	میانگین	تعداد	متغیر	
۰/۰۰۰	۹۲	-۸/۶۱۴	۰/۵۵۴۳۳	-۰/۹۵۳۹	۳/۲۲۷	۴۷	مدیریت کلاس	
			۰/۵۱۸۷۷				۴/۱۸۰۹	بدون آموزش
							بعد از آموزش	

با توجه به جدول ۴ مشاهده می‌شود که سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه بین میانگین مدیریت کلاس در زمان‌های بدون آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به میانگین‌ها می‌بینیم که میانگین بعد از آموزش بزرگتر شده است یعنی تاثیر گذار بوده است، به عبارتی روش درس پژوهی بر مدیریت کلاس معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

8

فرضیه ۵: روش درس پژوهی بر تعهد سازمانی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

جدول ۵: آزمون تی تست متغیر تعهد سازمانی

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	انحراف استاندارد	تفاوت میانگین	میانگین	تعداد	متغیر	
۰/۰۰۰	۹۲	-۱۰/۶۳۸	۰/۴۴۶۶۲	-۰/۹۵۷۳۸	۳/۱۲۳۶	۴۷	تعهد سازمانی	
			۰/۴۲۵۷۲				۴/۰۸۱	بدون آموزش
							بعد از آموزش	

با توجه به جدول ۵ مشاهده می‌شود که سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه بین میانگین متغیر تعهد سازمانی در زمان‌های بدون آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به میانگین‌ها می‌بینیم که میانگین بعد از آموزش بزرگتر شده است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ به عبارتی روش درس پژوهی بر تعهد سازمانی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

فرضیه ۶: روش درس پژوهی بر رضایت شغلی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

جدول ۶: آزمون تی تست متغیر رضایت شغلی

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	انحراف استاندارد	تفاوت میانگین	میانگین	تعداد	متغیر	
۰/۰۰۰	۹۲	-۸/۱۸	۰/۵۰۸۳۵	-۰/۸۵۰۴۸	۳/۲۹۴۶	۴۷	رضایت شغلی	
			۰/۴۹۹۶۱				۴/۱۴۵۱	بدون آموزش
							بعد از آموزش	

با توجه به جدول ۶ مشاهده می‌شود که سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه بین میانگین متغیر رضایت شغلی در زمان‌های بدون آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به میانگین‌ها می‌بینیم که میانگین بعد از آموزش بزرگتر شده است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ به عبارتی روش درس پژوهی بر رضایت شغلی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

9

بحث و نتیجه‌گیری

روش درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد

از آنجایی که سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه با ۰/۹۵ اطمینان می‌توان اظهار نمود که بین میانگین متغیر توسعه حرفه‌ای معلمان در زمان‌های قبل از آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. و از آنجایی که میانگین بعد از آموزش به میزان ۰/۹۲۴ بیشتر است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ بنابراین فرضیه اول تایید می‌شود. در نتیجه برگزاری دوره آموزشی درس پژوهی برای معلمان ابتدایی می‌تواند منجر به رشد و شکوفایی استعداد، گسترش عقاید، ارتقای صلاحیت‌ها شود. همچنین در پژوهش‌های مشابهی که محققان در مطالعات گذشته انجام دادند نشان دادند که درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای معلمان تاثیر دارد. که با نتایج تحقیق همسو است.

روش درس پژوهی بر دانش تخصصی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد

از آنجایی که سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه با ۰/۹۵ اطمینان می‌توان عنوان کرد که بین میانگین متغیر دانش تخصصی در زمان‌های قبل از آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. و از آنجایی که میانگین بعد از آموزش به میزان ۰/۹۲۱ بیشتر است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ بنابراین فرضیه فوق تایید می‌شود. در نتیجه با برگزاری دوره آموزشی درس پژوهی برای معلمان ابتدایی می‌توان دانش معلمان در مورد موضوعات درسی و شناخت دانش‌آموزان را بهبود بخشید.

روش درس پژوهی بر فنون و مهارت تدریس معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد

از آنجایی که سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه با ۰/۹۵ اطمینان می‌توان عنوان کرد که بین میانگین متغیر فنون و مهارت تدریس در زمان‌های قبل از آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. و از آنجایی که

میانگین بعد از آموزش به میزان ۰/۹۴۱ بیشتر است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ بنابراین فرضیه فوق تایید می‌شود. در نتیجه با برگزاری دوره آموزشی درس پژوهی برای معلمان ابتدایی می‌توان فنون و تمهیدات که به منظور ارائه روش و تسهیل روند یادگیری در امر تدریس به کار می‌روند را نهادینه کرد.

روش درس پژوهی بر مدیریت کلاس معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد

از آنجایی که سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه با ۹۵٪ اطمینان می‌توان عنوان کرد که بین میانگین متغیر مدیریت کلاس در زمان‌های قبل از آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. و از آنجایی که میانگین بعد از آموزش به میزان ۰/۹۵۳ بیشتر است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ بنابراین فرضیه فوق تایید می‌شود. در نتیجه با برگزاری دوره آموزشی درس پژوهی برای معلمان ابتدایی می‌توان هنر به کار بردن دانش تخصصی و بهره‌گیری از مهارت‌های کلاس‌داری در هدایت دانش آموزان به سوی اهداف مورد نیاز را در جامعه مورد پژوهش پررنگ‌تر کرد.

روش درس پژوهی بر تعهد سازمانی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

از آنجایی که سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه با ۹۵٪ اطمینان می‌توان عنوان کرد که بین میانگین متغیر تعهد سازمانی در زمان‌های قبل از آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. و از آنجایی که میانگین بعد از آموزش به میزان ۰/۹۵۷ بیشتر است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ بنابراین فرضیه فوق تایید می‌شود. در نتیجه با برگزاری دوره آموزشی درس پژوهی برای معلمان ابتدایی می‌توان باور قاطع در قبول ارزش‌ها و اهداف سازمان را در بین معلمان افزایش داد.

روش درس پژوهی بر رضایت شغلی معلمان ابتدایی شهرستان علی آباد کتول تاثیر دارد.

از آنجایی که سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از پنج صدم می‌باشد در نتیجه با ۹۵٪ اطمینان می‌توان عنوان کرد که بین میانگین متغیر رضایت شغلی در زمان‌های قبل از آموزش و بعد از آموزش تفاوت معناداری وجود دارد. و از آنجایی که میانگین بعد از آموزش به میزان ۰/۸۵۰ بیشتر است یعنی تاثیر گذار بوده است؛ بنابراین فرضیه فوق تایید می‌شود. در نتیجه با برگزاری دوره آموزشی درس پژوهی برای معلمان ابتدایی می‌توان احساس مثبت یا مطلوب در مورد کار و محیط کاری را در بین معلمان بیش از پیش افزایش داد.

از آنجایی که با تجزیه و تحلیل داده‌ها و استخراج اطلاعات مشخص گردید که متغیر مستقل این پژوهش (دوره آموزشی درس-پژوهی) تاثیر مثبتی بر روی توسعه حرفه‌ای معلمان و همچنین ابعاد آن (دانش تخصصی، فنون و مهارت تدریس، مدیریت کلاس، تعهد سازمانی و رضایت شغلی) دارد می‌توان این راهبردها را که کوششی است برای ارائه نقشه راه در به کارگیری و ترویج درس پژوهی پیشنهاد نمود:

- گردهمایی در محیط‌های غیر رسمی و دوستانه برای گفت‌وگوهای حرفه‌ای: باید فرصتی فراهم شود تا معلمان، برنامه‌ریزان درسی، سیاست‌گذاران و کارگزاران و پژوهشگران آموزشی صرف نظر از موقعیت شغلی که دارند دوستانه با هم گفت‌وگو کنند و در بحث‌ها و تجربه‌های یکدیگر سهیم شوند. به نظر می‌رسد جلسات دوستانه و غیررسمی، اغلب از گردهمایی‌های رسمی برای شروع مؤثرتر است.

- ایجاد شبکه‌های ارتباطی اجتماعی برای سهیم شدن در ایده‌ها و تجربه‌های یکدیگر: ایجاد شبکه‌های ارتباطی اجتماعی و گفت‌وگوهای بین فردی، فعالیت‌های گروهی و اهمیت بینش جمعی و داشتن رسالت مشترک را ترویج می‌کنند؛ به نحوی که همه اعضا گروه در غنی سازی محیط کاری برای مشارکت و بحث و گفت و گوی گروهی و سهیم شدن در دانش و تجربه یکدیگر، تلاش کنند.
- تعیین نقش هر یک از شرکت‌کنندگان در پژوهش مشارکتی برای بهسازی فرهنگ آموزش: باید نقش هر یک از شرکت‌کنندگان به روشنی تعیین گردد. به عنوان نمونه نقش معلمی در یکی از مدارس ژاپن: اجرای طرح درس، ضبط ویدیویی فرآیند آموزش و یادگیری، مشاهده فعال فعالیت‌های ویژه‌ی دانش‌آموزان در فرآیند تدریس، ارزیابی تعامل کلامی و غیر کلامی معلم و دانش‌آموزان، یادداشت‌های قوم نگاری و تهیه گزارش نشست بازنمایشی در تدریس که پس از کلاس انجام می‌شود.
- بهره‌گیری از زبان مشترک در گفت‌وگوهای حرفه‌ای و حوصله تا حصول فهم جمعی: زمان زیادی لازم است تا زبان و فهم مشترکی ساخته شود. در فرآیند عمل مشارکتی، بسیار مهم است که معلمان دیدگاه‌ها و نگرش‌های مختلف خود را به روشنی به اشتراک بگذارند.
- توجه موزون به فرآیندها و پیامدها: انتظار چیزی بیش از هاضمه فرآیند در خروجی هر سازمانی گمراه کننده، شکننده و یاس آور است. شایسته است انتظارها همراه و هموزن فرایندها تبیین و ترویج شوند تا در تعامل دو و چند جانبه هم هاضمه فرایندها و ماهیت و کیفیت عمل آن‌ها بهبود یابد و هم انتظار از پیامدها واقع بینانه شود. مدارس برای نشان دادن موفقیت‌های عینی، و بعضاً کمی قابل ارزیابی برای عموم، در فشار زیادی هستند. برای تداوم مشارکت برای بهسازی فرآیند و نتایج، چگونگی ارزیابی و تحلیل دست‌آوردها مهم است.
- تبیین عینی و روشن زمینه‌های عمل مشترک: باید سعی گردد نکاتی برای اشتراک بین والدین، معلمان، مدیران و کارگزاران آموزشی در نظر گرفته شود. این امر، نیازمند توانایی گوش دادن به سخن و ایده دیگران است و به تسهیل ارتباط بین دانش‌آموزان، معلمان، والدین، اعضای جامعه و مدیران آموزشی نیاز دارد. این ارتباطات کمک می‌کند که همه بفهمند چگونه مشارکت گروهی و تبادل نظر به فهم جمعی و رسیدن به اهداف مشترک کمک می‌کند. تهیه گزارش‌های کوتاه از بینش و عمل مشترک فعالان بهسازی برای یکدیگر موثر است. در گام بعدی این گزارش‌ها می‌تواند سازماندهی شود و به مثابه نتایج پژوهش برای خوانندگان بیش‌تری آماده و منتشر شود و دست کم به راهنمای عملی شامل اطلاعاتی درباره‌ی فرآیندها، واقعیت و مسائل، چالش‌ها و یافته‌ها برای سایر همکاران در مدارس دیگر تبدیل شود و دامنه و موضوع همکاری‌ها را توسعه دهد.
- ترویج ارزش‌های حرفه‌ای مشترک برای توانمندسازی معلمان: ترغیب همگان برای مشارکت فعال و طرح دیدگاه‌های مشترک برای شکل‌گیری چارچوب فکری و عملی روندهای بهسازی آموزش و یادگیری نیازمند ترویج و تاکید بر ارزش‌های حرفه‌ای مشترک است. این نشست‌ها بنیان‌های اخلاق جمعی را استوارتر می‌کند و به مثابه منبع انرژی روانی-هیجانی، همکاری جمعی برای تغییر را تشویق می‌کند و شوق تغییر، احساس مسئولیت جمعی، نوع دوستی و صمیمیت برای تلاش جمعی را ترغیب می‌کند. این‌ها فرصتی هستند برای ترویج مسئولیت دوجانبه و یادگیری معلمان در فرآیند بهسازی آموزش و سهیم شدن در یافته‌های پژوهش یکدیگر برای توانمندسازی خود در زندگی حرفه‌ای معلمی.

منابع

بختیاری ابوالفضل، محمدرضا سرکارآرانی(۱۳۹۲) درس پژوهی: الگوی ژاپنی برای رشد حرفه‌ای معلمان در کلاس درس، وبلاگ فرهنگ مدرسه.

حجازی یوسف و همکاران(۱۳۹۰) رویکردهای توسعه حرفه‌ای معلمان، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول.

خاکباز عظیمه‌السادات و همکاران(۱۳۸۷) تأثیر درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای معلمان ریاضی، نشریه پژوهشکده تعلیم و تربیت، دوره ۲۴، شماره ۹۴، صص ۱۴۶-۱۲۳.

شاهپسند محمدرضا و همکاران(۱۳۸۶) بررسی و تعیین سطح توسعه حرفه‌ای مربیان مراکز و مجتمع‌های آموزش وزارت جهاد کشاورزی، نشریه پژوهش و سازندگی در زراعت و باغبانی، دوره ۲، شماره ۷۴، صص ۱۸۴-۱۷۲.

مرعشی سید منصور(۱۳۸۹) در جستجوی شایستگی‌ها و نقش‌های تربیتی معلم، مجموعه مقالات چهارمین همایش جایگاه تربیتی معلم، جلد اول، تهران: انتشارات تربیت، چاپ دوم.

مقیم‌عالیه(۱۳۸۵) بررسی و تجزیه و تحلیل رابطه فرهنگ سازمانی با رضایت شغلی در سازمان‌های راه و ترابری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور واحد تهران مرکزی، صص ۳۶-۳۰.

مهرمحمدی محمود(۱۳۸۹) بازاندیشی فرآیند یاددهی- یادگیری و تربیت معلم، تهران: انتشارات مدرسه، چاپ سوم.

Chokshi S & Fernandez C, 2011, Challenges to Importing Japanese Lesson Study: Concerns, Misconceptions, and Nuances, *Phi Delta Kappan*, Vol. 85, No. 7, pp.520-531.

Lee j et al, 2012, Teachers Evaluation and Effectiveness in Hong Kong: Issues and Challenges, *Journal of Personnel in Education*, Vol. 17, No. 1, pp.62-74.

Morris A.K & Hiebert J, 2011, Creating Shared Instructional Products :An Alternative Approach to Improving Teaching ,*Educational Researcher*, Vol. 40, No.1, pp. 5-14.

Peterson K, 2003, the relationship between ethical pressure, relativistic moral beliefs and organizational commitment, *Journal of managerial psychology*, Vol. 18, No. 6, pp. 114-121.

Study of the effect of teaching research on the professional development of primary school teachers in Aliabad Katoul

Masomeh Hasanzadeh Ghoulanlou

Department of educational management, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran
Masomehhasanzadeh.gh@gmail.com

Abstract

The purpose of this study is to investigate the effect of teaching research on the professional development of primary school teachers in Aliabad Katoul. The research method in this research is descriptive research from the correlation branch. Data collection was field and the data collection tool was a questionnaire. In the present study, the statistical population of the study is 47 primary school teachers in Aliabad Katoul who did not participate in the study course. Therefore, these individuals completed the questionnaire once before the start of the course and once after the end of the course, and finally the information was analyzed. The results of this study showed that the research course has a positive effect on the development of teachers' professions and its dimensions, and it was also found that the research course has a positive effect on organizational commitment and job satisfaction.

Keywords: Research course, professional development of teachers, primary teachers of Aliabad Katoul city